

МУСТАҚИЛ ФИКРЛАШНИ КИМ ЎРГАТАДИ?

МЕРОСИМИЗДАН НОЁБ НАМУНА

Мухтарам ўқувчи! Севинчи ҳафтаномавийнинг 1981 йил 13 ноябрь сонда «Фурқат қалами изидларида» сарлаҳаси остида мақола...

Ушундан Махмурқорнинг 80 ёшли отин кизи Нуринос буни бисотида бир неча ўн йил саклаб, кейинчалик қўлдан қўлга ўтиб, айрим кишиларнинг маъсулликсизлиги тўғрисида...

ларига жилда мувофиқ эмас. Шонидиркоқ кўчирилгандан бўлса керак, матнда бир ҳил сўзларни турлича ёзиш, ҳарфлар им...

Асар матнини муҳаррир ятга йўллаган муҳтарам Усмонов Умарзода ўз мактубида уни 61 йилча бурун Тожикистон ССЖ Ашт туманидаги Понгоз қишлоқ...

«Саёҳати Фурқат»нинг матнини ўрганиш учун Нуринос буюв айтган асарнинг тўла нусхаси эмаслигини кўрсатади. Зотан, қўлимиздаги асар, биринчидан, шoirнинг Қўқондан Тошкентга қўлга тушиб, кейинчалик...

КЕИНИГИ ПАЙЛАРИ

жумҳуриятининг тазета ва журналлари саҳифаларида олимлар, ёзувчилар, ўқитувчилар мақталарида ўзбек адабиётининг ўрганиши...

Мақтаб ислохотининг эълон этилганига, ислох билан боғлиқ бир неча қарорларнинг қабул қилинишига ҳам ағча вақт бўлиб қолди. Асмо мактабда адабиёт ўқитиш масаласининг шундай пайтга ҳал бўлмаганини, ҳар йили ҳар хил вақтинчалик...

маларнинг муҳоамаси билан бандимиз. Ўқитувчилар эса эскирган программаларни муастак равишда йиғи...

Ахир, нон ҳақидаги таржима асардан фойдаланганда кўра, нонинг эълозилаш бағинилган бирор шақона асардан фойдаланиш мумкин эмасми?

Биз шу пайтга ҳақиқатан ўқувчи адабиётини ўзгача йўналишда ўргатиб келидик. Яъни, айрим ёзувчилар ҳақидаги маълумотлар фақатгина фактлардан, адибларнинг юксак умволарини санаганда иборат бўлиди, уларнинг асарларини юзакни таҳлил қилишдан нарига ўтмадик...

САЁХАТИ ФУРҚАТ

Аҳбоблар, дил боғламани, Дунё деган беюв экан. Бордур ҳаяли хўблар, Е суди нақш нэхор экан. Бу даҳри дундур бебаҳо, Одамларидур бевафо...

Андин бўлудон дарғузур, Келдук Шайхид отлик мазор. Анда тушуб олдук қарор, Махрамга уч топ бор экан. Ҳамроҳини(нг) сўзига уяво, Бор кечас анда туяво...

Айда ўқуб пешин намоз, Кўб айладук арзи ниёз, Юз шукр, бўлдук сарфароз, Инъоми беимқор экан. Одамлари серорнат, Қилиши ниш нафосият...

Касбу хунарлардин рамуз, Ўртага охир туши сўз, Инисан эркан муваддуз, Онинг бири аитор экан. Борига бордук шоми кеч, Ўлтургади йўқ жой ҳеч...

Мингбоши қилди карру фар, Бор сен нари, деб, баччагар, Сулук айлади олти фахир, Бу, деб, сулуққа кор экан. Моҳебиасни кечтилар, Ўл халфа ҳам чой ичтилар...

БОДОМ ГУЛИ ОСТИДА

Шоир Ҷамол Сирожидиннинг «Танбу» уюволи илик шеърини тўламан нихоят дунё юзини кўрибди. Китоби Ф. Ҷамол номидан нашриётнинг Самарқанд бўлими итисос қилинган қозғ ҳисобидан босибди. Осмон уялиб ерга тушмади, дарлар тарскарига оқани йўқ, тоғлар ҳам ўз ўрнида турибди...

Аё, сенга вафосиз, бахтин бисёр тилаймак, Сен дунёсан, дунёга сабр ку қарор тилаймак. Бу — унинг неқони қўли. Тўзумининг катта-кичин омборлари ағуздан овоз сақлай олгани қўнглидир бу унинг...

нинг иктомий, аниқроқ қилиб айтганда, оилавий-ахлоқий қиймати бор. Қумри қушини болосиас, қаргани ёр айлама, Бўлса қушлук номузин гар, ўзининг кор айлама. Ё қизилштон бўлиб келдикми дунёга демак, Ўл қизил шитон қозил, ўзининг дубоё айлама...

Узбек тили ва адабиёти фандарини ўттиши яхшилаш учун алоҳида методик журнал чикарили мақсада мувофиқ бўлар эди. Бу журнал саҳифаларида программа киритилган мавзуларни ўқитиш усуллари ҳақидаги мақолаларни, дарсликдаги тўлиқ бериш имкони бўлмаган асарлар матнларини турли хил қўлга-қўлга кирувларини, намуналарини бериш бориш имкони турғуларди.

«БАХТ» САЙЁРАСИГА ТАШРИФ

Фикр айтиш учун бадиянинг барча турларида имкон бор, албатта. Фанатика ҳам бундан истисно эмас. Ҳатто бадий фанатикада ёзувчи учун тасвир имкониятлари кеинроқ. Шундан бўлса керак, ҳозир бу жанр авасамандларнинг эфир ўеб борлиши, Турсунбой Саматов шарлардан бири. Унинг «Бахт» сайёраси меҳмонини («Еш гардия» нашриёти, Тошкент, 1989) тўламанда саяхат қилган қандайдиган бир «Кунлардан бир кун» номли ҳикояда нафақат модий нарсалар, ҳатто инсоний-руҳий ҳолатлар режалаштирилган жамият тасвири налади. Севинчи хотирининг тўстидан қасалга қилиниб қолганидан эрининг «заррача ташвишга тушмаслиги» ана шундан. Бироқ компьютер...

лар беморнинг ўлимидан шафқатсиз башорат қилиб турган пайтда инсоний меҳр, шифокорлик касбига йилос ва илоҳий беморнинг соғайиши сабаб бўлади. Қўришиб турибдики, асосий гол фақатқоладда ривожланиб ва фақатқоладда бир тугал фикр билан қилинади. «Ўрта алоҳ» ҳикосида воқеалар рамани фирқалар усулда ривожланади. Қўришни кишилик улкан юлдузча режа кемагани бўрса сайёрага йўл олганга тўрт юз йил бўлган ва у ана шунча вақт унчи керак, бу ҳаммага аён. Катта ният билан сафарин бошлаганлар ўлиб кетишган, этиб бориши мўжалланганлар ҳам турғидаман. Демак, кемадагилар ўрта авлодга мансуб. Уларнинг бу ташаббусга алоқалари йўқ, шу би...

дики, бу ҳол тўламан ахлоқий-тарбиявий саломатини бир қадар оширган. Хусусан, «Яни йил эртаги» ҳикосида да бошқа сайёрадан келган одам-қозил. Ёр сайёрасидан кўчди тўғуллардан жумладан, Заминнинг муҳаббатидан, кўчма олиб кетишнинг чўлиқиси келди. Ёрдагилар тушлари ҳам соғинган шарлар. Муаллиф ағча мураккаб бўлмаган, қизқардиқ ҳикосалар тасвири оқарли инсон табиатидаги интилишлар. Ёр кўрсатдида ҳаёт билан уйғуланиши асосли кўрсата олган.

берилиб яшётганлар ўз ҳимояси ҳақида қайғуршилик керак, ақ холда келгиндилар, йўларининг, севагининг, демаки, ўзинингн ўлдиршилади, манкуртта айлантиришди. Назарияда, Турсунбой Саматовнинг ҳазрати инсонга параси муҳаббати — инсонларлик гоилари сингдирган ҳикоялар лисоний жихатдан ҳам муваффақиятли, таъсири чилтидан. Муаллиф тилими қолтидан, табобат ва техникада оид сўзтама-лардан, шайхлик, маълоҳош ва кўма маълум сўзлардан, иборалардан мақсадга мувофиқ тарзда фойдаланган. Бу аса ўз набағида қиоялардаг голни, мантинги зичликани тушунишида, асардан фанатик руҳини ағлашда, табнат ва жамият ҳодисаларга шифокор назари билан қамларда, ҳамнаҳас, ҳамфикр бўлишида, шубҳасиз, муҳим омиддир. Албатта, фикрини, голни бадий юксак, таъсирчан жо...

«Бахт» сайёрасига ташриф. Муаллифи ФАРИДУЛЛО ҚУЛИЕВ, филология фанлар доктори. Муҳаммади ҶУМАНОВ, филология фанлари номзоди, доцент. Узебекистон АДАБИЁТИ ВА САНАТИ

ЖИНОЯТНИНГ ТУҒИЛИШИ

ТАЛАБ ВА ЭҲТИЁЖ

Ҳозирги кунда Ўзбекистонда 4719 клуб, 123, маданият ва истироҳат боғи мавжуд. Жумҳуриятимиздаги ҳар 160 минг кишига бир маданий боғ ва 5 минг кишига бир клуб муассасаси тўғри келади.

Маданий-маърифий муассасаларнинг моддий-техник базаси, олинган айтилганда, ўта яхши ҳолатда. Қўнғина турар жойлар ўз маданият масканига эга эмас. Жумладан, 3,5 минг аҳоли пунктларида маданият муассасалари йўқ, 80 фондан ортқ клублар мossaширилган биноларга жойлашган.

Ҳозирги клублар умумий кўпчиликда, ёзда иссиқликдан, қишда совуқликдан бирон бир тадбир ўтказиб бўлмайд.

Жумҳуриятимиз шароити дам олиш учун қулай бўлган маданият ва истироҳат боғлари сонини кoсoкин кўпайтиришни тақозoэтиди. Қишги шунда, агар XIV-XV асрларда биргина Самарқанд атрофида 100 дан ортиқ боғ бўлган бўлса, ҳозирги кунда бутун жумҳуриятимизда ўшанча боғ бор, холос.

Мамлакатимизда, жумладан, Ўзбекистонда ҳам 1991 йилдан клублар янги ҳужасида турибди. Албатта, янгилик жорий қилинган яхши. Бироқ бундай тадбирнинг маданият соҳасига, айниқса, қишлоқ маданиятига кўпроқ зарари тегиши мумкин. Чунки, бу усулга ўтишда, барча клублар халқ маданиятини ривожлантиришни эмас, балки фақат пул топиш йўлини ўйлаб қолишади.

Бизда маданият соҳаси кадрлар билан бир текисда таъминланмаган: кўпгина вилоят (масалан, Жиззах, Сирдарё, Сурхондарё) ва районларда кадрлар муталақо етишмайди. Маданий соҳадаги ёш кадрлар кўнimsизлиги тахминан 20 фондан кўпроқни ташкил қилади. Олий ва ўрта махсус ўқув юр்தларини тугатган мутахассисларнинг яримдан кўпи ўз касби бўйича ишламай қориди.

Авалло, кадрлар тайёрлаш борасидаги муаммоларни ҳал қилишнинг лoзим. Барча махсус ўқув юр்தлари, Тошкент Давлат маданият институти, Нукус, Бухоро, Қарши, Тошкент, Наманган маданият техникумлари, республика маданият ҳодимларининг малакасизлигини ошириш институти ҳамкорликда кадрлар тайёрлаш системасини, қандаш мутахассисларни қандаш тайёрлашни келишиб, ўқув жараёнини қайта эҳтиёжлари асосида қайта кўриб чиқмайтирлар.

Халқимизнинг маданий дам олишнинг яхшилаш, уни юқори савияда ташкил қилиш мўҳим муаммолардан бўлгани сабабли, Тошкент Давлат маданият институтида янги очилган «Маданий дам олиш ташкилотчилари» ихтисослигига алоҳида эътибор бериш зарур. Чунки ҳаётини ахтиёрлар бу борада мутахассислар тайёрлашни кенгайтиришни талаб этимоқда. Маданият институти ва техникумларда эса «Кино-фото ҳаваскорлик нуқдони», «Халқ цирки санъати», «Фольклор ансамбллари раҳбарлари», «Халқ музейи ташкилотчилари» каби ранг-баранг ихтисосликлар бўйича амалиётда жуда керакли кадрлар тайёрлаш жараёнини қайта эҳтиёрлар асосида қайта кўриб чиқмайтирлар.

АЖНАБИЙ ҚАЛАМ аҳлидан бири: «Совет кишилари ўзларига ўзлари қийинчилик яратиб, сўнг уни қаҳрамонона енгиб ўтдилар», — деб айтган экан. Бу сўзларнинг айтилганга ҳам анчагина бўлди. Бугун совет давлати ва кишиларга ўзлари яратган қийинчиликни енгиб ўтиш осон бўлмапти. Зеро, бу олдин қийинчиликлардан эмас, балки жамият ва халқ ҳаётининг барча соҳаларини издан чиқарган оламшумул инқироздир. Бугун улуг мамлакатимиз кичик ва заиф бир кема сингари ана шу инқироз тўлқинларида тебрана-тебрана, жон ҳоҳувлаб бормоқда.

Жамиятимизнинг ана шу мушкул ҳолати барча соҳа кишилари қатори адабиёт ва санъат намояндalarини ҳам ташвишга солаётгани ҳамма-ма маълум. Шу кеча-кундузда Қамла номидаги Кўкон драма театри сахнасида ўйнаётган «Жиноятнинг туғилиши» спектакли билан танишмиш кўкс маданият ўқувчиларидан бири ҳам даврнинг ана шу ташвишли муаммоси билан яшаётгани аён бўлди.

Жамиятимизнинг инқирози драматург ва театрга илҳом берувчи мавзу эмас, албатта. Шунинг учун ҳам бу мавзунинг эришида улар юрагидан кон сарбоб тургани сезилади. Драматург ва театр бугунги совет воқеалигида рўй бераётган салбий жараёнларнинг бир соҳаво тақдирини орқали, аниқроғи, унда улар кўнimsизлиги руҳини фoш этиш орқали кўрсатишга эътибор қилишлари янги жиноятлардан оғохлантирмоқчи, улардан мудроб қолган инсоний туягуларини уйғотмоқчи бўлдилар.

Спектакль марказида бюрократлашган, порга ружу қўйган соҳаво директори ва унинг қариндош-уруғлари туради. Бу салбий қаҳрамонлар типиди адабиёт учун ҳам, театр учун ҳам янгилик эмас. Асарга мавзу берган порохурлик ва тўрачилик ҳам янгилик деб бўлмайди. Аммо бундай қаҳрамонлар қавми ҳам, бундай салбий ҳолатлар ҳам бугунги воқеаликда тобора урчиб бораётган экан, уларга яна жамоатчилик эътиборини қаратиш, ана шундайларга қарши курашиш йўллариини ахтартиш зарур бўлади.

Бундан бир қанча йиллар илгари бу мавзу ўзбек адабиёти ва театр тарихида биринчи марта Абдулла Қаҳҳорнинг «Тобудан товуш» трагикомедиясида кўтарилган эди. Агар биз «Тобудан товуш» билан «Жиноятнинг туғилиши»ни ўзаро қиёслайдиган бўلسак, ўтган вақт ичида суқуровларнинг жамиятда жиддий индиз отгани ва бугун уларга қарши курашиш осон эмаслиги эркин кўринадим. Театр жамоаси шу ҳолни аниқ пайқаб, совхоз директори Аҳаджон Носиров Лирок эканини, унинг жумҳуриятдаги бошқа раҳбарлар билан «чатишиб» кетганини кўрсатишга алоҳида эътибор берган.

Чиндан ҳам, Аҳаджон Носиров элғиз ҳаракат қилмайди. Бўлим бошқарувчиси Қамбар Тoшматов ҳам, пахта пунктининг тарозибони Саидир Акбаров ҳам совхоз директори билан бақамти ҳаракат қилиб, уюшган жиноятчилар тўдасини ташкил этишлар ва совхоздаги ҳалол ишчилар тақдирини, пахта болғич кўзбўйамчилик орқасида келадиган даромад улар измида бўлади.

Спектакль сахналаштирган режиссёр М. Жўраев ва рассом А. Азизов бугунги воқеаликдаги турли жиноят

ларга имкон берувчи ана шу заминини сахна безаклари орқали ҳам ифодаволашга уринганлар. Уларнинг гоъвий ниятига кўра, сахна марказида турган улкан қора курси бўлажак жиноятнинг рамзинга бўлмай, салбий қаҳрамонлар тушган йўлнинг мантйқий хотимаси сифатида ҳам уларни дахшатли қисматдан оғохлантириб туради. Аммо, минг афсус, бу ақоиб топилма спектаклда фақат, таъбир жоиз бўлса, статик персонаж аазирисини бажаради, холос. У спектакль гоъсининг очилишида фаол иштирок эта олмаган.

Аммо режиссёр тайёр драматург материал берган имкониятлар билангина чегараланиб қолмай, у драматургга яқиндан ёрдамга келган, у айтмоқчи бўлган фикрини ифодали, пластик образлар ёрдами билан акс эттириш йўллариини ахтарган. Унинг ана шу мақсадаги уринишлари, айниқса, муқаддима ва хотимани ташкил этган кинолаҳзаларда равшан намоён бўлган ва спектаклга ўзгача тароват бағишлаган.

ДРАМАТУРГ ва режиссёр асар воқеалари шу кеча-кундузда содир бўлаётганга томошабинни ишонтиришга уринадилар. Қишлоқ

аҳлига томорқа берилиш, миллий муносабатларнинг кескинлашуви сингари бугунги кун учун мўҳим муаммолар асарнинг завоъний руҳини ошириш биле бирга, спектакль марказига олиб чиқилган асосий масалани бurtтириб қўратгани ҳам имконият тугади. Бу асосий масала эса порохурлик, ўзганинг ҳақиқий хийнат қилиш, «ёлғиз» лавозимларини «ким ошди ақидаси асосида сотиш сингари иллатларнинг кейинги йилларда авж олишидир.

Носиров холаванаси Қамбар ёрдами биле ферма мудири лавозимини мўмайилга пулга алмашди. Драматург бу воқеани тасвирлар экан, совхоз директорини фoш этишигига ақсаб қилиб олмайд. У ана шундай жиноятларнинг олдин олмақчи бўлган, хатто сахнадаги қаҳрамонга таъсир ўтказмоқчи бўлган, улар қалбига мўжизат этади. Аҳаджон Қабар узаган пулга қўл чўзар экан, шундай овозлар кeади:

«О! Инсо! Сенинг камолнинг, қадр уяматинг олдида қисси ёлмаган ҳар қандай бойликлар тубандир! Ундан юзингни бур, бур!.. Олма!.. Олма!..»

И овоз. Қад-қиммат деганини ўзи пул эмасми.. О!.. нодон! О!.. О!..

И овоз. Модий оламнинг энг табарруқ мавжудотларидан ҳам ёло табарруқ ўзингсан, инсо!.. Қўлингни торт, торт!.. йма! Олма!..

И овоз. Бу оламнинг энг табарруқ мавжудотларига эришмоғинг ун ҳам бу пуллар керак! Чунки, юксак урқларга қўриувчи олтин погоналар қ пуллар, шу пуллар!

И овоз. Бу пуллар бахтининг қаро қиладил! Олма!.. Олма!..

И овоз. Пулсиз бахтинг ана ҳам қорароқ бўлади!.. О!.. Олавер!.. Олсанг-чи!..»

Режиссёр ана шу сўзлар янграган сахнада чирокни ўчириб, фақат икки қўл — пул бераётган ва пулни олишга шайланган қўлларини, кинодаги йирик лавозим сингари кўрсатиб, бугунги ақсар замондошларимиз руҳидан курашни, фикрлар, дунёқарашлар, виждонлар курашини катта маҳорат билан очиб ташлайди. Биз «виждонлар кураши» деб бежиз айтганимиз йўқ. Бугун ҳаром йўлга кирганлар ҳам «пулсиз бахт ана ҳам қорароқ бўлади», деган эътиқоғига амал қилар эканлар, ўзларини ҳақли ва виждонли деб биладилар, ахир!

Асарнинг қимматли томонларидан ана бири шундаки, режиссёр ҳам, драматург ҳам, икочилар ҳам бугун «носировчиликни тўғ-томори билан суғуриб ташлаш учун етарли замин йўқлигини яхши биладилар; шунинг учун ҳам улар конфликтни енгилли ҳал этишга ошқимайдилар. «Носировчиликни, порохурликни, амалии суиестемол қилишни бартараф этиш учун уларни яратган ижтимоий заминни ўзгартириш лoзим, деган хулоса спектаклда тасвирланган воқеалардан мантқан юзиб чиқилди.

Драматург ва театр жамиятимизни ҳалокат ақасига олиб келган иллатлардан бирини бадий таҳлил этишда ҳамма ҳам аниқонавий йўлдан воз кеча олмайдилар. Янги ҳаётини коллизия ва энцидентларни сахнага олиб чиқишда базан журтасизлик қиладилар. Чунки, спектаклдаги ижобий кучларнинг етакчиси бригада бошлиғи Барот образи талқини-Этхимо, Баротнинг Самад томонидан қавақлашни билан боғлиқ сахнага катта гоъвий юк тушиши бу образга янги қон томирларини бағишлаши мумкин. Базан бир нуқсонларига қармай, Кўкон драма театрининг янги спектакли ҳозирги даврнинг мўҳим муаммоларига жамоатчилик эътиборини жиддий асар фарбар атуви замонавий асар сифатида аҳамиятга эга.

Спектаклнинг мейдонга келишида узоқ икочидий танаффузда бўлган драматург Исоқ Утамоғиновни хизмати беқиссиз. У икочидий жамиятимизнинг мушкул муаммоларига фаол муносабатини билдир келган драматург бу саф ҳам курашувчан санъаткорлардан бири эканини намоий этиди. У ўзининг бу ва бошқа, ҳали сахна ортида, наشريётларда набат кўтиб турган асарлари билан кўтул 75 эшини муносаб нишонлади.

А САРГА КАТТА меҳр билан Яндашган режиссёр Мадмин Жўраев ва рассом Азизов драматургга яқиндан ёрдам бериб, унинг ҳаммаслақ ва ҳамфикр дўстлари бўлиб қолганлар. Спектаклда банд бўлган О. Жўраева, М. Йўлдошева, С. Собиров, М. Қурбонов, Р. Иброҳимов сингари истеъодли актёрлар, айниқса, Аҳад Носиров образини катта эҳтирос билан яратган Рашид Содинов асарда олға сурилган гоънинг эркин ифодаланиши ва чинакам эмоционал кучга эга бўлишига катта хисса қўшганлар.

«Жиноятнинг туғилиши» бундай қайта қўриш даври бўлган, бугунги изтироблар ва курашлар даври билан ҳам оҳанг асар сифатида, жамиятнинг соғломлаштириш учун курашда иштирок этувчи асар сифатида қимматлидир.

Наим КАРИМОВ

Бобоҳон ва Акмалхон Сўфихоновлар

ЭЛ УНУТМАС

БОВОХОН ВА АКМАЛХОН Сўфихоновлар... Бу номлар қўшиқ шинавандаларига, айниқса классик ашуларининг муҳлисларига яхши таниш. Ака-ука ҳофиялар қўйлаган ўнлаб халқ ашуларини, мақом йўлидаги қўшиқлар халқимиз дилидан ўчмас жой олган. «Баёт», «Ушшоқ», «Дугоҳ», «Сегоҳ», «Чоргоҳ», «Насруллоҳ», «Насри сеғоҳ», «Яли-яли», «Чанандози баёт», «Ироқ» каби қўйлаб дурдона ашуларларимизнинг моҳир кўнimsиз эди улар.

Сўфихоновлар асли туркистонлик, ҳофиялик уларга ота мерос. Сўфихон ҳофия, у кишининг оталари Сотилдиҳон ҳофия ўзларининг қаймондай майин ва ёқимли овозлари билан эл орасида машхур бўлганлар. Сотилдиҳон ҳофиясини эл севиб «Булбул» деб атаган экан.

Ана шундай машхур ҳофиялар оиласида дунёга келган, бешигдаёқ ашула эшитиб катла бўлган Бобоҳон ва Акмалхон тез орада яхши хонандлар сифатида халққа танилдилар. Сайрам туманидаги Қорамурт қишлоғида таваллуд топган ака-укаларнинг шухрати тилдан тилга кўчди. Бунинг устига уларнинг хонандона Сайраму Туркистон, бу ёни Тошкентдан атоқли ҳофиялар келиб туришар, мусиқий суҳбатлар бўлиб туради, бу гурунлар ака-укалар учун мисоли бир мактаб эди. Сўфихон ҳофия билан Муллаўйчи ҳофиянинг яқинлиги, уларнинг ҳамкорликдаги масласатлари Бобоҳон ва Акмалхонларнинг намолида, ҳофия бўлиб танилишида, қўшиқ матнини беҳато, мукамал, маъини ҳақиб ўрганишида, ашуларнинг қанча йўлида қўйлаш лoзимлигини пухта ўлаштиришида мўҳим аҳамият насб этди.

Уларнинг оиласи ўттинчи йилларда Тошкентга кўчди келди. Бу ака-ука ҳофиялар тақдирини алоҳида из қолдирди. Бу ерда улар Тўйчи ҳофиядан ташқари ака-ука Рисиқ ва Юнус Ражабийлар, Имомжон Икромов сингари мусиқя илми,нинг алломалари билан танилдилар, уларнинг сабоқларидан баҳраманд бўлдилар. Ўзбекистон радиосида хизмат қилган йиллари ҳофияларнинг репертуари бойиди, ўзига хос икочу услублари чархланди. Энди уларнинг қўшиқларини бутун жумҳуриятдаги шинавандалар ниқибди тилгай бошладилар. Ҳофияларнинг қўшиқларини

Хар гал Фахриддин аканинг шу ҳикояларини эсласам, бир ўй босиб келаверади. Ҳозирги кунда ўн икки-ўн уч ёшдаги болалар мақор йўлидаги ёки халқ ашуларини берилиб тинглайдими улардан таъсирланиб, заво оладими? Афсуски, ҳа деишга ожизман. Чунки асарият ёшларимиз Европа, Ғарб ашуларини (гарчи уларнинг музикасини ҳам сўзини ҳам тушунмасда ҳам тинглайдилар. Ўтмишга, маданий меросимизга муносабат шундан бошланмайдими. Бу, айни вақтда, тарбия ҳам таъсир этади...

Сўфихоновлар пок инсолар эдилар. Бинобарин, мақомларни, халқ қўшиқларини, поклик, эзгулик ила қуйла маса, меъёрига етказиш қўйин. Ахир у ашуларининг сўзларини таҳлил қилиб кўринган, инсонни улуглағ адолатли, пок бўлиш синга эзоғу ниятлар уфуриб туради. Демак, бу фикрларни эл а ёйетган, тарбия қилаёт, одамнинг ўзи ҳам шундай бўлмоғи даркор...

Агар улар ҳаёт бўлганрида бу йил Бобоҳон ҳофия 90 ёшга, Акмалхон ҳофия 80 ёшга тўлар эдилар. Йқин уларнинг киндик қони тўкган Сайрам туманида бу қудуг саналар нишонланд Сайрамликлар юртдошларнинг хотирасини ҳурмат билан ёд айлалдилар, районда, маданият уйига ва қўчалардан бирига ҳофияларнинг и мери бериладиган бўлди.

ШУ ҒРИНДА БИР ФИИ туғилади. Хўш, не Тошкент кўчаларидан бири Ўзбекистон ССР халқ ҳофиялари Бобоҳон ва Акмалх Сўфихоновлар ноини бери мумкин эмас? Ҳолбуки, келитини ўзимиз ҳам яхй билмайдиган, маданиятимиз тарихимиз учун деярли ақнасис бўлмаган одамлар но билан аталувчи кўчалар неча. Бу ҳофиялар эса бутун умри давомида санъатими маданиятимиз ривож учу классик маданий меросини келгуси авлодларга етказиш учун фидокорлик қилдилар.

Ҳали неча-неча авлодди Сўфихоновларини унутмасгига, улар қўйлаган ашуларни ленталардан лентала қўчириб тинглашлари, ҳали юзлаб минглаб бўлгу хонандо ҳофиялар ул рамаанд бўлишига мен иш наман. Зотан, халқ учун ҳол хизмат қилган кишиларни эл сира унутмағай.

М. ҲАЗРАТҚУЛОВ

Агар маданият ҳодимлари жамияти тузилса, уларнинг стезиди ва конференциялари уюштириб турилса ва улар ўз матбуотига эга бўлсалар, маданий-маърифий ишлар соҳаси табиий равишда янгилашиб, халққа хизмат қилиш мақсадида ўз ривож йўлини топади. Ўйлаймики, мустанқилликка эришадиган жумҳуриятимизда бундай кенг йўл очиб берилади.

Устон ҚОРАБОВЕВ, педагогика фанлари номзоди

